

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 23/2014 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi turvatoimista valtioneuvostossa

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallintovaliokunta on 4 päivänä lokakuuta 2013 pyytänyt perustuslakivaliokunnalta uuden lausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi turvatoimista valtioneuvostossa (HE 7/2013 vp).

- valtioneuvoston oikeuskansleri Jaakko Jonkka, Oikeuskanslerinvirasto
- professori Mikael Hidén.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— professori (emeritus) Teuvo Pohjolainen
— professori Veli-Pekka Viljanen.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hankepäällikkö Heikki Hovi, valtioneuvoston kanslia

Viitetiedot

Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta aiemmin lausunnon PeVL 10/2013 vp.

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hallintovaliokunta pyytää kirjeessään perustuslakivaliokunnalta lausuntoa siitä, voidaanko muulle kuin virkasuhteiselle turvatarkastajalle

antaa lakiehdotuksen 15 §:ään sisältyvät voimankäyttövaltuudet tai jotkin muut voimankäyttövaltuudet.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallintovaliokunnan lausuntopyynnössä on kysymys siitä, voidaanko lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentin mukaiset voimakeinojen käyttövaltuudet antaa myös muulle kuin virkasuhteessa olevalle turvatarkastajalle. Ehdotetun 4 momentin mukaan oikeus voimakeinojen käyttöön on ainoastaan virkasuhteessa olevilla turvatarkastajilla.

Turvatarkastajalla on lakiehdotuksen mukaan tehtävänsä suorittaessaan oikeus henkilöntarkastuksen toimittamiseksi, kiinni otetun tarkastamiseksi, kielletyn valmisteiden pois ottamiseksi, henkilön turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle pääsyn estämiseksi, henkilön sieltä poistamiseksi ja henkilön kiinni ottamiseksi tarvittaessa käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja

muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tilanteen uhkaavuus, vastarinnan vaarallisuus sekä muut tilanteen kokonaisarvioon vaikuttavat seikat.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut useasti yksityisen turvallisuusalan vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimivaltuus- ja voimankäyttö-säännöksiä (ks. esim. PeVL 22/2014 vp, PeVL 13/2010 vp, PeVL 10/2006 vp, PeVL 20/2002 vp ja PeVL 28/2001 vp). Valiokunnan vakiintuneessa käytännössä on katsottu, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvät vartijoiden ja järjestyksenvalvojen tehtävät ovat perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä. Perustuslain 124 §:ssä kielletään merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävien tehtävien antaminen muulle kuin viranomaiselle. Merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä on pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (ks. esim. PeVL 20/2002 vp, s. 3/I ja HE 1/1998 vp, s. 179/II).

Arvioidessaan yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntöä valiokunta on antanut ratkaisevaa painoa sille, että vartijan ja järjestyksenvalvojan valtuudet ovat pääosin samat kuin kenellä tahansa yksityishenkilöllä. Eräitä tätä laajempia toimivaltuuksia tarkastellessaan valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että toimivaltuu-

det eivät kokonaisarvioinnissa saa muodostua erityisen olennaisiksi vallankäyttötavoiksi, vaan niiden on oltava mahdollisimman lähellä yksityishenkilöllä olevia oikeuksia. Valtiosäntöoikeudellisessa arvioinnissa on siten ollut ratkaisevaa se, millaisia toimivaltuuksia vartijoilla ja järjestyksenvalvoilla on (PeVL 22/2014 vp, s. 2/II, PeVL 20/2002 vp, s. 4—5 ja PeVL 28/2001 vp, s. 4—6).

Ehdotettu turvatarkastajan voimankäyttö-säännös on asiallisesti lähes saman sisältöinen kuin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain sekä järjestyksenvalvoista annetun lain ja valiokunnan edellisessä lausunnossa (PeVL 22/2014 vp) arvioidun yksityisiä turvallisuuspalveluita koskevan lakiehdotuksen voimankäyttö-säännökset. Tämän vuoksi lakiehdotuksen 15 §:n voimankäyttövaltuuksien antaminen myös muulle kuin virkasuhteessa olevalle turvatarkastajalle ei ole valtiosäntöoikeudellisesti ongelmallista.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotuksen 15 §:n mukaisten voimankäyttövaltuuksien antaminen myös muulle kuin virkasuhteessa olevalle turvatarkastajalle ei vaikuta lakiehdotuksen säätämisyjärjestykseen.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Johannes Koskinen /sd
vpj. Anu Urpalainen /kok
jäsen. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /vihr
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /kok (osittain)
Kimmo Kivelä /ps

Elina Lepomäki /kok
Markus Lohi /kesk
Elisabeth Naucélér /r
Tom Packalén /ps
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Harry Wallin /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.